

Браунінг Роберт

Біографія

Роберт Браунінг народився в 1812 році в Камберуелле, передмісті Лондона. Його батько, дрібний службовець Англійського банку, міг би стати одним із мальовничих персонажів Грема Гріна. Цей мягкохарактерний чоловік любив і збирав книги про тортури, магії і алхімії. Дивацтва, іноді явно хворобливого властивості, з'явилися у нього, мабуть, після перенесеного ще в молодості сильного потрясіння. При слові "кров" він бліднув. Від природи боязкий і незлобивий, обожнював малювати криваво-червоною фарбою — сангіною — моторошні личини. При цьому до самої смерті він залишався дитячою безтурботним. Не виявляв особливого завзяття в домашніх справах, ні в службових. Всі обов'язки він звалив на дружину Сару Ганну Відеман, дочка німця і шотландки.

Мати повновладно панувала в домі. Двоє дітей — Сарьянна і Роберт — вважали матріархат природною формою сімейного укладу. Роберт з малих років виявив схильність до поезії і ворожість до будь-яких вимог суспільної дисципліни. Вихований пуританами, впевненими в тому, що тільки вони знають правду про всіх божественних і людських справах, він набув звичку палко і категорично стверджувати свою думку і спростовувати чуже, хоча часто не мав до того ніяких підстав. Зате матінку почитав сліпо і готовий був заради неї поступитися власними смаками та вподобаннями. У ранній юності він відкрив для себе Шеллі і надихнувся його ідеєю месіанської атеїзму. Так от, одного слова Сари Відеман виявилось досить, щоб син не перестав читати Шеллі, то вже не захоплювався їм прилюдно. "Краще любити, ніж знати. Розум повинен всього лише прислужувати почуттю".

Синівська любов змушувала його приховувати свої справжні думки. "Все навколо можуть говорити те, що думають, я обмежуюся тим, що викликаю на розмову інших, а істину витягаю переломлених крізь призму їх думок". Така позиція обмежує свободу духу, але дає особливу силу художнику, вчить підніміться над пристрастями; вона влаштовує людину, якій зручно жити під

материнською опікою, продовжуючи дитинство. Роберт вже давно став дорослим, але мати, як і раніше купувала йому одяг, збирала чемодан в дорогу, стежила за кожним його кроком. Вона дозволила йому вчитися так, як він хотів: отримати домашню освіту, не дбаючи про кар'єру. Він хоче стати поетом і не зможе заробляти на життя? Ну і нехай! Батьки, хоч вони й не дуже багаті, подбають про нього. "Пісня, а не служба" — вибір був зроблений.

Він так любив свою матір, що навіть у зрілому віці часто просто сидів поруч з нею, обнявши за талію, і не йшов спати, поки не отримував, зовсім як у дитинстві, материнського поцілунку. Вночі двері між їх спальнями залишалася прочиненими. Їх життя були переплетені: коли хворіла мати, син відчував нездужання і приходив в себе відразу, як тільки місіс Браунінг видужувала. Узи були тіснішими, ніж ті, що пізніше

з'єднують пані Пруст з її сином Марселем. До того ж в сімействі Браунінг батько ніколи не дозволяв собі перечити дружині і із задоволенням грав при ній роль ще однієї дитини.

Можна було припустити, що "фіксація на матері" (саме так це називається) зробить Роберта Браунінга нездатним полюбити іншу жінку, проте сталося інакше. Опублікувавши свої перші, прекрасні і незрозумілі, поеми — "Поліну" і "Парацельса", — він став віддалятися від батьків, але не стільки в побутовому, скільки в духовному плані. Йому було приємно усвідомлювати, що Камберуелл залишається для нього надійним притулком, що там є сад з квітучими трояндами і люблячі батько й мати. Однак людей, здатних зрозуміти його, він шукав в іншому місці.

У цей період життя Браунінга була схожа на життя його кумира Шеллі. Якийсь прогресивний журналіст Бенджамін Флауер наближає до себе Роберта, як у свій час Годвін наблизив до себе Шеллі; останній закохався в дочку вчителя, Браунінг — в красиву і талановиту Елізу Флауер, настільки тендітну і одночасно палку, що друзі прозвали її Аріель. Різниця лише в тому, що мужнього Шеллі тягло до дівчат зовсім молоденьким, яких він міг би "навернути у свою віру", в той час як Браунінг в кожній жінці шукав схожість з власною матір'ю і не міг відокремити любов від шанобливого поклоніння. Тому він був щасливий, що Еліза опинилася на дев'ять років страше його. "Любов завжди йде знизу, люблячий бачить в улюбленому істота піднесене... О, скільки щастя в обожнюванні і підпорядкуванні!"

Еліза була сестра — Сара Флауер. І обидві були гідні любові. Але закохатися в Браунінга належало швидше молодшій. Його гарне обличчя, довгі, ниспадавшие на плечі волосся — все це, на думку Сари, додавало переконливості ідеям Шеллі про користь вегетаріанства і шкоду "такого християнського забобону, як фанатичне цнотливості". Однак почуттям не накажеш: на думку Браунінга, Сарі бракувало привабливості, яку дає більш зрілий вік, а також владності, отличавшей її сестру. Після деяких коливань Сара, всупереч ідеям Шеллі і Браунінга, все-таки вибрала шлях вічного цнотливості. Занурившись в релігійні переживання, вона згодом почала складати псалми, один з яких — "Ближче до Тебе, Господи!" — став в Англії дуже популярний.

У 1829 році Бенджамін Флауер помер, і обидві його дочки знайшли притулок у сім'ї одного батька — пастора У. Дж. Фокса. Його будинок відвідували літератори, і юний Браунінг зустрів там багатьох відомих письменників і видавців. Але надрукувати його вірші було нелегко: вони здавалися абсолютно незрозумілими — результат сильної концентрації думки, — так що впливовий критик Гаррієт Мартіно, читаючи їх, задавалася питанням: що, вона так дурна або просто зійшла з розуму? Але віршам важко не бути темними, якщо поет вступає в конфлікт одночасно і зі своїм часом, і з самим собою. У Браунінге поєдналися елементи байронівського бунту і атеїзму Шеллі; він вийшов з сім'ї, де шанувалися домашні чесноти, і жив в епоху, коли дозрівало викторианство. Бути незрозумілим — в цьому крилося особливу гідність.

Еліза Флауер, дівчина смілива, погодилася жити в цивільному шлюбі з пастором

Фоксом, який заради неї залишив законну дружину. А від Браунінга Еліза віддалилася дуже скоро, так як він, на її погляд, був занадто поглинений своїм мистецтвом і на кохану уваги у нього явно не вистачило б. Правда, Браунінг не міг обходитися без натхненниці, проте дружні стосунки з жінкою він підтримував тільки за умови дотримання сексуального нейтралітету. Коли йому виповнилося двадцять чотири роки, таємницею його музою стала тридцятишестирічна міс Фанні Хауорт, некрасива, але з чесним і розумним обличчям. Її безсумнівним достоїнством було те, що вона хвалила — і навіть зрозуміла — поеми, які були визнані всіма незрозумілими, і з нею у Браунінга налагодилася дружня, довірча листування. До нещастя, захоплювалася вона не завжди тим, чим слід, і поет прочитав їй жорстоку відповідь. Іншими словами, йому знову не вдалося знайти ту, що могла б вести його за собою, керувати ним; в результаті він став схилитися до думки, що жінок взагалі любити неможливо.

Щоб завершити нову поему "Сорделло", дія якої відбувалася в Італії, він якийсь час подорожував по цій країні. Роботою своєю він залишився незадоволений. І наполегливіше, ніж раніше, заходився шукати піднесене істота, яка могла б керувати її духовним життям подібно до того, як мати керувала матеріальною сферою або як місяць рухом океанських вод. І ось, вже після повернення в Лондон, йому попалися на очі два томиків в зеленій палітурці — "Вірші" Елізабет Барретт. За словами книгопродавця, книги вийшли у світ, поки Браунінг подорожував, і мали великий успіх. Він прочитав вірші і був вражений. Вони дихали тим піднесеним інтелектом, про якому Роберт мріяв, їх відрізняли незвичайна і нова музика, а також сміливість думки — явні ознаки зрілості. Робертом заволоділо непереможне бажання познайомитися з талановитою жінкою.